

Kapacitetsopbygning med henblik på effektiv social dialog i Den Europæiske Union

Indledning

Hovedformålet med denne rapport er at levere input til drøftelserne om, hvordan Eurofound kan bidrage til at støtte kapacitetsopbygningen hos arbejdsmarkedets parter med henblik på en effektiv social dialog. Rapportens specifikke mål er at fremlægge og analysere kapacitetsmangler, behov og problemstillinger, der er konstateret til dato, støtte mulige løsninger og foreslå politiske retningslinjer med henblik på yderligere tiltag.

Rapporten er udarbejdet på grundlag af en gennemgang, som Eurofound har foretaget af dets eksisterende arbejde og andre kilder. Formålet med denne gennemgang var at identificere arbejdsmarkedsparternes kapacitetsopbygningsbehov og -initiativer i forbindelse med de nationale rammer for uafhængige kollektive overenskomstforhandlinger, at inddrage dem i den europæiske sociale dialog og det europæiske semester, og at udvikle medlemskab og tjenester for medlemmerne. I 2018 og 2019 identificerede Eurofound og dets interessenter de kapacitetsrelaterede behov og problemstillinger, der skulle tages op, og drøftede, hvordan projektresultaterne kunne blive brugt yderligere til at styrke kapacitetsopbygningen med henblik på social dialog på nationalt niveau.

Det skal bemærkes, at undersøgelsen blev foretaget inden udbredelsen af covid-19, og rapporten indeholder derfor en kort omtale af den ændrede kontekst. Undersøgelsen blev foretaget inden Det Forenede Kongeriges udtræden af EU den 31. januar 2020. Resultaterne for EU-medlemsstaterne og Det Forenede Kongerige nævnes, hvor det er relevant.

Politisk sammenhæng

Som led i relanceringen af den sociale dialog opfordrede den tidligere formand for Kommissionen, Jean-Claude Juncker, i 2014 til, at der blev lagt større vægt på kapacitetsopbygningen hos de nationale arbejdsmarkedsparter.

I 2015 udarbejdede de europæiske tværsektorielle arbejdsmarkedsparter en fælles erklæring, som de senere

godkendte i januar 2016. I denne erklæring understreges det, at der ikke findes nogen færdig plan for social dialog, men den fremlægger vejledende principper for inddragelse af arbejdsmarkedets parter på EU-plan, for forbedring af den sociale dialogsfunktionsmåde og effektivitet og kapacitetsopbygning hos arbejdsmarkedets parter i medlemsstaterne.

Den 16. juni 2016 vedtog Rådet for Beskæftigelse, Socialpolitik, Sundhed og Forbrugerpolitik (EPSCO) en række konklusioner og understregede betydningen af kapacitetsopbygning hos arbejdsmarkedets parter på nationalt plan og sektorplan. Den 27. juni 2016 blev firepartserklæringen "En ny start for social dialog" undertegnet af de europæiske tværsektorielle arbejdsmarkedsparter, Europa-Kommissionen og det nederlandske formandskab for Rådet for Den Europæiske Union. Dokumentet understreger underskrivernes engagement i fortsat at fremme arbejdsmarkedsparternes kapacitet. Beskæftigelsesretningslinje 7, der blev vedtaget den 16. juli 2018, understreger betydningen af en meningsfuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter i udformningen og gennemførelsen af sociale og beskæftigelsesmæssige politikker, bl.a. ved at yde støtte til øget kapacitet hos arbejdsmarkedets parter.

I henhold til princip 8 i den europæiske søjle for sociale rettigheder bør støtte til øget kapacitet hos arbejdsmarkedets parter med henblik på at styrke den sociale dialog fremmes. I den fælles beskæftigelsesrapport 2019, der blev vedtaget af EPSCO-Rådet den 15. marts 2019, gentager Kommissionen og Rådet, at øget kapacitet bør betragtes som en fællesnævner for velfungerende og effektive sociale trepartsdialogsystemer. Ifølge de europæiske tværsektorielle arbejdsmarkedsparters arbejdsprogram for 2019-2021 er kapacitetsopbygningsaktiviteter fortsat en prioritet. Endelig gentog den nye Kommission under formand Ursula von der Leyen i januar 2020 sin intention om at fremme social dialog og kollektive forhandlinger og at øge arbejdsmarkedsparternes kapacitet på EU-plan og nationalt plan.

Væsentlige konklusioner

På internationalt og europæisk plan kortlægger og identificerer rapporten vellykkede eksempler på kapacitetsopbygning, som er tilrettelagt af ILO, ILO's internationale uddannelsescenter og Den Europæiske Union.

På nationalt plan identificerer kortlægningen følgende problemstillinger på to overordnede områder.

Strukturelle mangler og hindringer:

- svage arbejdsmarkedsparter og manglende repræsentativitet og forhandlingsmandat
- begrænsede kollektive sektoroverenskomstforhandlinger og lav kollektiv forhandlingsdækning
- begrænset trepartssamarbejde og rammer for effektiv social dialog
- manglende autonomi hos arbejdsmarkedets parter og statens dominerende rolle
- mangel på tillid mellem arbejdsmarkedets parter, mellem de to arbejdsmarkedsorganisationer og regeringer

Behov:

- lovreformer til at fremme dialogen mellem arbejdsmarkedets parter og kollektive overenskomstforhandlinger
- statens støttende rolle
- øget medlemskab, repræsentativitet og kapacitet, og forhandlingsmandat
- bedre menneskelige ressourcer og udvikling af færdigheder
- bedre finansielle ressourcer

Politiske retningslinjer

De rammer, som denne undersøgelse blev gennemført i, har ændret sig som følge af covid-19-pandemien, og konsekvenserne på lang sigt er ukendte på tidspunktet for udarbejdelsen af denne rapport. Vi har allerede set, at den sociale dialog i et vist omfang har ydet et bidrag til håndteringen af krisen. Men det står også klart, at der vil være konsekvenser for de ressourcer og værktøjer, der er til rådighed for kapacitetsopbygning og social dialog. Med dette forbehold finder følgende bemærkninger fortsat anvendelse.

Rapporten definerer kapacitetsopbygning som en forbedring af arbejdsmarkedsparternes færdigheder, evner og beføjelser til at deltage effektivt på forskellige niveauer (EU-, nationalt, regionalt, sektor-, virksomheds og organisationsniveau) på følgende områder:

- social dialog
- kollektive overenskomstforhandlinger
- (med)regulering af ansættelsesforholdet
- treparts- og topartshøringer
- offentlig politikudformning
- indflydelse på den offentlige politikudformning gennem inddragelse

Social dialog og velfungerende arbejdsmarkedsrelationer tjener den almene interesse og bør bakkes op af offentlige politikker. Blandt de yderligere politiske retningslinjer, der er blevet identificeret, kan nævnes følgende:

- Forsøg på at afhjælpe strukturelle mangler i de nationale arbejdsmarkedsordninger bør støttes.
- Arbejdsmarkedsparternes autonomi bør respekteres og styrkes.
- Arbejdsmarkedets parter bør støttes i deres bestræbelser på at øge deres medlemskab, repræsentativitet og evne til at forhandle og gennemføre aftaler.
- Topartsdialogen mellem arbejdsmarkedets parter er kernen i de nationale arbejdsmarkedsrelationer og bør følges op af passende lovrammer.
- Udvikling af ekspertise hos begge parter i industrien med hensyn til specifikke færdigheder bør støttes.
- Arbejdsmarkedets parter bør investere i at opbygge eller om nødvendigt genopbygge tilliden til en mere effektiv social dialog.
- Bedre interaktion mellem arbejdsmarkedets parter på forskellige niveauer, herunder bedre gennemførelse af europæiske selvstændige aftaler, vil fremme en mere effektiv social dialog.
- Der kunne gennemføres flere oplysningskampagner om social dialog og dens muligheder for at forbedre arbejdsvilkårene og konkurrenceevnen.
- Eurofound kunne derudover undersøge og eventuelt udvikle særlige værktøjer, der skal lette gensidige læringsaktiviteter for de europæiske arbejdsmarkedsparters medlemmer.

Yderligere oplysninger

Rapporten om *kapacitetsopbygning med henblik på en effektiv social dialog i Den Europæiske Union* findes på <http://eurofound.link/ef20002>

Forskningsleder: Christian Welz

information@eurofound.europa.eu